

A cukorkörte és a lila dió bűvöletében

Tovább terjeszkedik a Tündérveter mozgalom · Kovács Gyula szerint aki a múltját elveszíti, annak jövője sem lesz

Gyümölcsoltás-bemutatót szervezett április elején a Pilisi Parkerdő Zrt. a Budakeszi Vadasparkban. Korábban az erdészet – amely két éve csatlakozott az ősi fajok megmentésére létrejött Tündérveter mozgalomhoz – felhívására kétszáznál is több hajtást gyűjtöttek a Zsámbéki-medencében élő a térség már-már elfeledett gyümölcsfáiról. A szakma fortélyaira Kovács Gyula, a mozgalom atyja oktatta a gyűjtőket, nem csoda, ha az oltás tudományának elsajátítása szépszámu érdeklődőt vonzott. Ma már negyvennél is több közösségi gyümölcskert virul a Kárpát-medencében, harmada a határokon túl, a Felvidéken és Erdélyben.

VELKEI TAMÁS

Rügy alatt vágjuk el a vadkörte-alanyt, a nemes hajtást ugyancsak a rügy alatt mindkét oldalán faragjuk meg, majd helyezük a hasítékba. Oltószalaggal alulról felfelé haladva tekerjük körbe, és kész is az oltványunk, már csak oltóvízzel kell bekennünk – mutatja az ékoltás ősi tudományát Kovács Gyula zalai erdész, pomológus, a Tündérveter mozgalom atyja a Budakeszi Vadasparkban összegyűlteknél. Ez az ősbibb, gyakoribb oltási mód, de sokan alkalmazzák a párosítást is (amikor lényegében egymáshoz fogatják az alanyt és oltóvesszőt). A hallgatóság szinte minden tagja megpróbálja elkészíteni a maga oltványát, aki elakad, annak az ősz szakállú erdész segít. Az oltványok az időjárástól függően előreláthatólag júniusban kerülnek ültetvénybe, azok, akik az eseményen oltottak maguknak cukor-, vagy más néven csirkelábú, esetleg dinnyekörtét, visszakapják kihajtott oltványukat, amit elültethetnek saját kertjükbe.

Kovács Gyula pórszombati erdész évtizedek óta gyűjti a Kárpát-medence, s



FOTÓ: SZÉKELYHIDI BALÁZS

szűkebb pátriája, a Göcsej elfeledett-kihaltnak hitt gyümölcsfa fajta. Mára számos követője akadt, Erdélytől Vas megyéig mintegy negyven tündérveter hoztak létre civilek, önkormányzatok. Két éve a Pilisi Parkerdő Zrt. is megkezdte az ősi magyar gyümölcsfák gyűjtését. A Budakeszi Erdészeti területén kijelölt háromhektáros telek az elmúlt idő alatt be is telt – tudjuk meg Gósi Istvánról, a Pilisi Parkerdő vezérigazgató-helyettesétől. Céljuk ugyanaz, mint Kovács Gyuláé: a génmegőrzés, a dokumentálás, összegyűjteni a gyümölcsökhöz kapcsolódó

ismereteket, hagyományokat, szokásokat, recepteket.

Lomniczi Gergely, a Pilisi Parkerdő szóvivője elmondja, az erdészekből sosem volt idegen a gyümölcsfajokkal való foglalkozás; a Zsámbéki-medencében honos (ős)fajok felkutatását Szanyi Zsolt ötlete alapján kezdték el. A január közepén közzétett felhívásukra tizenegy település kilencven gazdája több mint 250 egyedtel küldött be. A környék lakói mellett a Dunakanyarból, a Balaton mellől, de még Kecskemétről is érkeztek hajtások. Szunyálné Csizmadia Andrea kertészmér-

nőkhöz, a budakeszi ültetvény szakmai felelőséhez.

A legtöbb fajta körte, nagyjából 30-40, ami minden bizonnyal az egykori, úgynevezett özvegy nyugdíj miatt alakult így (Budakeszi környékén sokáig a kertben álló körtefajta termése jelentette az özvegy nyugdíjat, így minél több helyre ültették e fajtaikat). Sokat közülük azonban még nem tudtak beazonosítani, mert meg kell várni, míg termőre fordulnak a fák. A körte mellett korábban már begyűjtöttek számos alma-, kajszibarack-, mandula-, cseresznye-, szilva-, meggy-, birs-, nasp-

lya- és diófajtát, utóbbiból például olyat, amelynek maghéja lila színű. A gyűjtés során a hajtások mellett a parkerdő munkatársai kaptak befőttestet, diókat, recepteket, sok bátorító szót is.

Szarvas József színművész, aki 2007-ben a Vas megyei Viszákban az ott lakókkal közösen hozott létre tündérveter, úgy fogalmaz: az ősi egyedek gyűjtése nemzeti-építő mozgalom. Szerinte elvették az emberektől a hagyományt, úgy tűnt, örökre el is vész, de a mozgalom megfordította a negatív tendenciát. – Mióta élek, nem láttam egy olyan gondolatot sem, amelybe ennyire lehetne kapaszkodni – jelenti ki a színész, s arra buzdítja minden tájegység lakóját, kutassa fel a szűkebb-tágabb környezete gyümölcsészetének örökségét, s ültessen egy fát.

Kovács Gyula kijelenti: a fenntartható fejlődés nem létezik, harminc éve járja a Kárpát-medencét, és mindenhol csak pusztulást tapasztalt. Érzékeltetésére elmondja: 1953 óta Erdély szórványfajtainak 70 százaléka eltűnt. S hogy hol maradt meg az érték? Ott, ahová nem jutott beton a kommunizmus idején – mondja. Szerencsére Göcsejben már hatszáz fajta sikertelt felkutatni; kérde, Európa melyik tájegységében van még ilyen fajtagazdagság? Melyik országban dokumentáltak már az ezrekévtizedes évek derekán körtefajtát? Kérdései költőiek, egyben elgondolkodtatóak.

– Aki a múltját elveszíti, annak jövője sem lesz – hangsúlyozza, ezért arra ösztökéli mindenkit, hogy a régiek tudását, az oltás tudományát elevenítse fel, s tanulja újra. Ehhez nyújt segítséget most a Pilisi Parkerdő is, amely az országos gyűjtemény mellett újabb három hektáron ültetvényrészt alakít ki. Ez kifejezetten a szűkebb térség, a Zsámbéki-medence régi gyümölcsfajtainak megőrzését szolgálja a most összegyűjtött és beoltott egyedek segítségével. Több helyi lakos és civil szervezet vállalta azt is, hogy az általa ismert, erdőszéleken, tisztásokon még élő, öreg fákról vesszőt szed, helyüket feljegyzi; illetőleg a vegetációs időszakban fejlődését nyomon követi, a gyümölcs tulajdonságait rögzíti, és az információkkal segíti az erdészeti munkáját.

Évszakot vált a Te szedd!

Két Guinness-rekord is megdőlt a Föld napja programokon

Szeptember 14-én lesz az idén a Te szedd! – Összefogás a tiszta Magyarországért akciónap, amelyhez az önkéntesek az interneten keresztül csatlakozhatnak – ezt a központi Föld napja rendezvényen jelentették be. Bolygónkkal kapcsolatban a hét végén sokfelé rendeztek programokat, amelyek ma, a hivatalos ünnepnapon is folytatódnak. Többek között első alkalommal papírmentes napot is szerveznek.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Idén nem tavasszal, hanem ősszel, szeptember 14-én lesz a Te szedd! – Összefogás a tiszta Magyarországért akciónap – jelentette be szombaton a Föld napja budapesti, központi rendezvényén Illés Zoltán környezetügyért felelős államtitkár. A program finanszírozását és lebonyolítását tavalyhoz hasonlóan most is az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft. (OHÜ) vállalja, de bekapcsolódik a szervezésbe háttérintézményeivel a Belügyminisztérium, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium és a Vidékfejlesztési Minisztérium is. Emlekezetes, az előző két évben is volt Te szedd!, önkéntesek országszerte sok helyen vállalkoztak az illegálisan elhelyezett szemét összegyűjtésére. Az akciókon évenként körülbelül 1500 helyszínen csaknem kétszáz ezer önkéntes vett részt. – Az országos akciónap „évszakváltása” egyértelműen pozitív előzményre vezethető vissza, ugyanis az idei előkészítéskor került ki, hogy különféle szervezetek, közösségek helyi Te szedd! napot rendeznek tavasszal, többnyire egymástól eltérő idő-

pontokban. Az országos program szervezői pedig éppen az ilyen helyi kezdeményezéseknek a rangját, súlyát akarják növelni azzal, hogy új, ezúttal őszi időpontot kerestek az akciónapra – jelezte közleményében Török Szabolcs, az OHÜ szóvivője. A szervezők országszerte várják valamennyi településen az önkénteseket, akik a www.teszedd.hu honlapon keresztül regisztrálhatják majd magukat.

Virágültetési Guinness-rekordokat döntöttek meg szombat délelőtt a Városligetben, a Föld napja rendezvénytársulat részeként. Hetven perc alatt 710 fő összesen 10 880 tő árvacskát helyezett el a ligetben előre kijelölt területen, amivel megdőlt a gyorsasági csúcs. A tömeges rekordot pedig azzal érték el, hogy a nap folyamán több mint húsz ezer tő virágot ültettek ki a parkban. A Fővárosi Állat- és Növénykertben madármentő-bemutató, természetvédelmi vetélkedő és más programok várják szombattól szerdáig a látogatókat. Elindult a Bringázz a munkába! (Bam!) kampány is, amelyet a Magyar Kerékpárosklub rendez meg. A program az előzőekhez hasonlóan ismét öt héten át tart, így május 26-án zárul.

Bár már a hét végén elkezdődtek a Föld napjához kapcsolódó programok, hivatalosan ma ünneplik világszerte bolygónkat, és hívják fel a figyelmet a Föld természeti környezetének megóvására. A Vas megyei Tanakajdon Kardeván Endre, a Vidékfejlesztési Minisztérium Élelmiszerlánc-felügyeleti és agrár-szakigazgatási államtitkára mond nyitóbeszédet a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal által szervezett Föld napja rendezvényen. Ma startol a Vízkvíz játék is, amelyen a résztvevők összesen 12 osztálykirándulást nyerhetnek vizes előhelyekre, és egyénileg egy tablettel gazdagodhatnak. A Nemzeti Környezetügyi Intézet a Múltunk és jövőnk a víz! című, szemléletformáló kampányát több tízezer diákot hív játékokra, interaktív ismeretszerzésre. A program a fiatalok vízzel kapcsolatos tudásának, tudatos fogyasztásának, viselkedésének fejlesztésére fókuszál, amely érinti a mindennapi élet területeit, a víz útját az otthonunkig. Emellett a hazai természeti és felhasználói vízbázisok értékeinek bemutatására, megszerettetésére, a megóvásukhoz fontos társadalmi attitűd erősítésére is fókuszálnak.

Ma, első alkalommal papírmentes napot is rendeznek. A szervezők – az Informatika a Társadalomért Egyesület és az Irat- és Dokumentumkezelési Szakmai Szövetség – célja, hogy bemutassák azokat az informatikai megoldásokat és technológiákat, amelyek hozzájárulhatnak a papírfelhasználás, illetve a környezeti terhelés csökkentéséhez és az üzleti folyamatok hatékonyságának növeléséhez is.



TELJESÍTETT CÉLOK. Szombat délután rendezték meg az utolsó Critical Mass kerékpárosfelvonulást: a menet a XIII. kerületi Szent István park alatti alsó rakpartról indult 15.55-kor, és 16 kilométer megtétele után a Városligetben bringamelessel zárult. – Mivel egyre többen választják a kerékpáros-közlekedést a fővárosban, a mozgalom elérte célját, így most már a független szakmai érdekvégség megerősítésére van szükség – indokolták a szervezők korábban az MTI-nek, miért ez az utolsó felvonulás. A Critical Mass 2004 óta évente kétszer – áprilisban, a Föld napján és szeptember 22-én, az európai autómentes napon – rendezték meg azzal a céllal, hogy népszerűsítsék a kerékpározást, és nyomást gyakoroljanak a döntéshozókra a kerékpáros-infrastruktúra fejlesztése érdekében. Az eddigi tizenöt akciónál több százezer bringás vett részt.

FOTÓ: KOCSIS ZOLTÁN